

Иван ПОПОВ

КОГАТО БОГОМИЛИТЕ БЯХА ВИРУСОПИСАЧИ

(исторически киберпънк в три действия)

Действие 1. Магия

През Средните векове се е вярвало, че съществува особена порода коварни книги, способни буквално да омагьосат читателя. При това са имали предвид не банални случаи като изкуфелия от рицарски романи Дон Кихот, а нещо съвсем друго. Имали са предвид книги, неотвратимо подтикващи читателя към странни и сложни действия, които обаче не са описани никъде в текста. Например някой чете житието на еди-кой си светец, а после купува от пазара огледало и хазарска сол, отива в полунощ до някоя скала, чупи огледалото, срязва си ръката с някое парче от него, поръсва със сол кръвта, изтичаща върху скалата – и с това събужда от сън могъщ и страшен демон, приспан на това място някога много отдавна, и демонът тръгва из околността да утоли глада си за злини. Никъде в книгата не се описва такава поредица действия, но въпреки това омагьосаният читател я извършва без колебание и без грешка – в точното време, на точното място и с точния ефект...

Естествено, срещу такива книги са се борели – със силите предимно на инквизицията (и на сходните по компетентност органи в некатолическия свят). С вековете обаче Европа се просвещава, прословутият Index librorum prohibitorum (списък на забранените книги) излиза от мода, слуховете за хипнотични писания са обявени за средновековно

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

мракобесие и изчезват не само от масовата мълва, но дори, колкото и странно да е, от булевардно-окултната литература.

Известно е обаче, че някои дълбоко заровени неща понякога ненадейно изскачат на повърхността. Така стана и с въпроса за магическите книги, изплувал най-неочаквано за почитената публика не другаде, а в мътните води на криминалната хроника. И не по друг повод, а във връзка с шумното дело "Гошев". Нека разкажем обаче всичко по реда му.

Илия Гошев, почетен председател на боксовата федерация, спонсор на два футболни клуба, собственик на алкохолната марка "Евроатлантик" и на много други неща, беше обвинен в убийство. Този факт не учуди публиката кой знае колко – определенията "борец" и "бандит" пред името на Гошев бяха заменени с "филантроп" и "предприемач" съвсем неотдавна, минавайки за кратко през междинната форма "застраховател". Учудваше неизвестно как събраната от органите смелост да го арестуват. Но най-странно беше самото престъпление. Гошев бе убил не някой могъщ конкурент, а своята собствена братовчедка Зоя, при това на организирано от самия него семейно парти, и при това с твърде екзотично оръжие: заточен на шмиргел сърп. Убийството, обяви следователят по делото Бохосян, станало пред погледите на двама преки свидетели и с пълен набор от веществени доказателства.

След като отмина първоначалното стъписване от вестта, народът се впусна в догадки. Отначало решиха, че Гошев е бил дрогиран. Вестниците зачестиха да цитират анонимни източници, твърдящи, че борецът-филантроп е бил пристрастен и се е лекувал в секретен санаториум в Хърватско. След настоятелни въпроси на пресата следователят Бохосян обяви, че следи от наркотици в пробата на Гошев няма; вместо да внесе яснота обаче, това съобщение само укрепи в публиката вярата, че с достатъчно пари може да се изчисти всякаква проба.

Немалко коментари предизвика и оръдието на престъплението. Особено се отличи един от журналистите на вестник "Безсмислен труд", който написа, че дълбоко у Гошев изведнъж се е събудил дремещият там стихийен пролетарий. (Някои предполагаха, че майсторът на перото е искал да напише "лумпенпролетарий", но го е дострашало.) Не по-малка загадка беше откъде се е взел този ръждясал

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

сърп в луксозната резиденция на боса. Следователят Бохосян говореше мъгляво за някаква Гошева баба на село, която за съжаление била склерозирала и не можела да даде сигурни показания. Най-неясни обаче бяха мотивите за убийството. По този въпрос Бохосян мълчеше, а пресата тънеше в догадки, приличащи по-скоро на сценарий за венецуелски ТВ сериал. Горедолу такава беше обстановката, когато адвокатът на Гошев, млад и рано затлъстял мъж на име Вергил Гатешки, даде своята прочута пресконференция, разтърсила цялата страна.

Казаното от Гатешки беше малко и се свеждаше горедолу до това: любимият на цял народ предприемач Илия Гошев е бил омагьосан. Разсъдъкът му е бил помрачен от мистериозна средновековна книга, чието заглавие адвокатът отказа да спомене, позовавайки се следствената тайна. Пак заради тази тайна Гатешки отказа да отговаря на въпросите на шашнатите журналисти и напусна залата с горд и независим вид, сякаш реакциите на пресата и публиката изобщо не го интересуваха.

Реакциите не закъсняха.

Както е известно, българите се делят на два вида – конспиролози-рационалисти и конспиролози-мистици, а неконспиролози изобщо няма (с изключение може би на телевизионните новинари, но и за тях не сме сигурни, понеже знаем само какво говорят по служба, но не и какво мислят наистина). Затова и версията на адвоката Гатешки породила два съвсем различни вида мнения. Рационалистите – които в началото бяха абсолютно мнозинство – реагираха невъздържано и ехидно. Въпросите, които те задаваха, се свеждаха горедолу до едно: ще стигне ли наглост на следствието, за да изкара Гошев невинен с такива шури хипотези – или все пак няма да му стигне наглост и ще помоли бизнесмена със славно минало и дълбоки джобове да си съчини някакво друго смекчаващо вината обстоятелство? Въпросът дали е продажно следствието беше толкова ясен на всички, че дори не се обсъждаше. Общото мнение беше, че доказателствата трябва наистина да са много неудобни, щом следователят не може да ги натъкми до нужното на Гошев състояние и трябва адвокатът да му помага с такива шантави предложения...

Мистиците реагираха с известно закъснение и доста плахо. Пръв глас в защита на идеята на Гатешки издигна седмичникът "Черен капитал", който публикува цял списък

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

със случаи на омагьосване от книга, взети главно от средновековни хроники. Това на пръв поглед беше странно: редакционната линия на "Черен капитал" бе прочута с вулгарния си материализъм и вестникът не бе уличаван в никакви залитания към мистика и магия. Впрочем "Безсмислен труд" обясни залитането много просто, като напомни слуховете, че собственик на "Черен капитал" е не кой да е, а самият Илия Гошев. На тази нападка "Черен капитал" отговори с нова версия - че магическата книга е подхвърлена на Гошев нарочно от негов известен противник в бизнеса, с цел да го подтикне към убийство и да го вкара в затвора. Противникът не беше назован по име, но в косвеното описание всеки можеше да познае Генади Симеонов, също като Гошев - бивш борец, и според някои слухове - мажоритарен собственик на холдинга "Безсмислен труд"...

Бомбардираният с неудобни въпроси следовател Бохосян отначало отричаше всичко, но след седмица изведнъж призна, че във веществените доказателства по делото наистина фигурира старинен ръкопис със заглавие "Тайна книга на богомилите". На полуехидно-полутрепетно зададения въпрос за ролята на ръкописа в престъплението Бохосян отговори мъгляво и лаконично: "Още е рано да се каже".

Общественото мнение продължи с догадките. Мистиците преминаха в атака, припомняйки, че навремето богомилските свещеници са били смятани за върли магьосници. Рационалистите се поинтересуваха откъде у Гошев - човек, меко казано, слабо културен - е попаднал средновековен ръкопис. Отговорът дойде доста бързо: някой реши, че Гошев е сложил ръка върху контрабандата на антики. В хора от мнения се вклини адвокатът Гатешки, който на брифинг обяви, че автентичността на ръкописа е потвърдена от експерт. След кратко замисляне репортерите се юрнаха към катедрата по средновековна литература в университета. В катедрата ги очакваше разочарование, тъй като специалистът по богомилска литература се оказа в командировка - изучавал някакъв ръкопис в манастира "Св. Влад Цепеш" край румънския град Ибанеш и щял да си дойде след седмица. Всички от катедрата обаче казваха, че "Тайната книга на богомилите" е позната само като заглавие и се смята за безвъзвратно изгубена. Никой не си призна да е викан от следствието за експертиза и репортерите бяха посъветвани да чакат завръщането на доцента Венедикт Йорданов (така се казваше специалистът

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

по богомилите) .

Междувременно конспиролозите-рационалисти поставиха интересен въпрос: що за експертиза ще установи дали книгата е омагьосана? Университетските кадри дружно заявиха, че специалисти по магия при тях няма. Някой зевзек предложи Бохосян да иска съдействие от следствените служби на Камерун, където, казват, освен съдебни медици имало съдебни магьосници, а всички шамани се водели на полицейски отчет и при зачестяване на необясними смъртни случаи ги викали за обяснение. Впрочем бързо се намериха разумни хора да напомнят, че африканските шамани не работят с книги, а карат по вуду-технологии и най-малкото не знаят старославянски. Тук в центъра на медийно внимание незнайно как се намести някакъв украинец по фамилия Дацюк. Той се представи като хуманитарен технолог, изрази съмнения, че в "Тайната книга" се използвали трикове от невролингвистичното програмиране и предложи услугите си да я изследва срещу скромен (по неговите представи) хонорар. Обществеността още не беше смелила това предложение, когато пред камерите изникна друг украинец, по фамилия Якимец, който незабавно опроверга Дацюк, в смисъл че последният не бил никакъв хуманитарен технолог, а обикновен философ-хегелианец, тесен специалист по трета глава от "Феноменология на духа", тоест човек във висша степен изостанал от съвременността. "Той - повтори преводачът думите на Якимец по адрес на сънародника му - още не е излязъл от шинела на Гегел". От този цирк коментаторите и от двата лагера разбраха само това, че украинците владеят играта "Преоби сънародниче" не по-зле от българите.

Когато специалистът по богомилите Венедикт Йорданов се прибра от Румъния, моментално беше нападнат от представители на пресата. С пресата доцентът се държа просташки и каза, че първо, никаква "Тайна книга" не съществува, второ, магиите са бабини деветини и, трето, Гошевият екземпляр на "Тайната книга" е най-вероятно истински, но не е магически, нали той, Венедикт Йорданов, го бил чел и му няма нищо. Нервната реакция на доцента усили подозренията, че тук има нещо гнило. Скоро се намериха анонимни източници, видели Йорданов да излиза от кабинета на следователя Бохосян. Един млад репортер на "Черен капитал" дори забеляза от чантата на следователя да се подава книгата "Парният чук на вещниците" от Шпенглер. От първа страница на "Безсмислен труд" с наслада уточниха, че първо, не е Шпенглер, а Шпренгер,

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

второ, чукът съвсем не е парен, и трето, предложиха услугите си да проведат експресен курс по ограмотяване на писачите в някои седмичници. От "Черен капитал" мигом долетя асиметричен отговор: "А вашият главен редактор е агент на Шесто управление!" По-нататъшният обмен на аргументи между двата флагмана на печатното слово няма никакво отношение към нашата история и затова ще го пропуснем. Единствено ще отбележим, че прякорът Шпенглер се лепна не за недовиделия репортер, а за абсолютно невинния в случая следовател Бохосян.

Споровете за магическата експертиза бяха прекъснати от ново странно убийство. В собствената си кантора адвокатът Гатешки закла с наточен сърп и по особено жесток начин свой довереник – престъпния бос Методи Василев, известен повече с прякора Мето Мръвката и с роднинството си с циганския кесар Киро. Дотичалата в офиса секунди след убийството секретарка твърдеше, че Гатешки гледал окървавения жътварски инструмент в ръцете си отначало смяяно, после с ужас, а накрая загубил съзнание и се строполил на пода до заклания Мето.

Този кървав инцидент укрепил извънредно много позицията на мистиците. Наистина, вече втори читател на "Тайната книга" – а всички считаха, че Гатешки е чел ръкописа – в помрачено състояние хващаше сърпа и почваше да жъне глави. Рационалистите все пак намериха сили да предположат сложен заговор с цел всяване на мистика и оневиняване на Илия Гошев, но доводите им вече не звучаха никак убедително. Следствието използва объркването в умовете, за да пусне Гошев от затвора в домашен арест. Пред караулката до входа на огромното имение на бизнесмена в село Жабокрът докараха миньорски фургон, в който настаниха охраняващите "арестанта" полицаи. На фона на луксозната резиденция фургонът изглеждаше толкова жалко, че журналистите мигом го кръстиха "кучешка колиба".

Докато Гошев изнемогваше в 350-те декара на имението си, а Гатешки лежеше в затворническата психиатрия, натъпкан с неудобни за произнасяне медикаменти, пресата обсаждаше следователя Бохосян и доцента Венедикт Йорданов. Упоритото мълчание на двамата продължи няколко седмици, след което Йорданов изненадващо обяви загадката на "Тайната книга" за решена в първо приближение. Свикана беше пресконференция, на която доцентът размаха отдалеч няколко лоши ксерокопия на страници от книгата и обясни в

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

какво се състои работата.

Обяснението шашна не само рационалистите, но дори мистиците. Според Йорданов богомилските първосвещеници-магове, автори на "Тайната книга", били кодирали в нея признаците, по които определяли дали даден човек е обладан от дявола. При четене на книгата тези признаци се инсталирали в подсъзнанието така, че ако читателят срещне човек, отговарящ на тях, включва на автоматичен режим и безсъзнателно съставя план да убие обладания от дявола. Йорданов призна, че няма представа защо "бракуването на човешкия материал" (негов собствен израз) се извършва тъкмо със сърп, но предположи наличието на някакъв символизъм, не непременно комунистически. (При тези думи настъпи весело оживление, а някой шегаджия подхвърли, че комунизмът бил висш и последен стадий на богомилството.) Още Йорданов каза, че според някои източници богомилите бъркали дявола с бога, така че кодираните в "Тайната книга" критерии можело да се отнасят за хора, обладани не от нечистата, а от чистата сила. Но според учения било въпрос на гледна точка кое ще наричаме бог и кое дявол, така че нямало причини за паника...

Естествено, никой не повярва на тази версия.

Рационалистите отново надигнаха глави, печатните страници отново зашушукаха, че Йорданов е купен от Гошев. По интернет-форумите народът издевателски крещеше: "Искаме и ние да четем "Тайната книга", та да трепем антихристи!". Богомилият така и не обясни как са кодираны признаците и как книгата препрограмира читателския мозък, а на въпроса как самият той се е предпазил от магията отвърна, че е чел книгата, обърната наопаки... Но след още няколко седмици се оказа, че въобще не се е предпазил.

Накратко, Венедикт Йорданов хвана сърпа и закла секретарката на катедра "Средновековна литература". След което от ужас опита да се хвърли от прозореца, но етажът беше едва трети и доцентът само си строши краката.

Сега вече рационалистите млъкнаха съвсем. Някои може би още смятаха, че последните две убийства са част от заплетена комбинация, режисирана от хора на Гошев, но не смееха да го кажат публично. Мистиците тържествуваха, магията на "Тайната книга" вече беше обществен факт, а самият ръкопис бе засекретен от спецслужбите, за да не

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

разпалва вражда. Гошев го пуснаха под гаранция – отначало с условие да не напуска Кюстендилски окръг. Бохосян бе повишен в старши следовател и се пренесе в нов апартамент (с което все пак предизвика още шушукане). Всички бяха убедени, че властите чакат само да мине време, да се забрави случая, да закрийт делото без много шум и да пуснат Гошев окончателно на свобода...

Действие 2. Технология

Сега трябва да въведем втория главен герой на нашия разказ – гражданин на държавата Израел с твърде нетипично за еврейин име: Рангел Стаматов Лалов. Впрочем всичко еврейско у Рангел се изчерпваше с неговата жена Леа, но то се оказа достатъчно за вземане на гражданство с хиляда и нещо долара средна заплата в замяна на старото със сто и нещо долара.

По професия нашият герой беше компютърен програмист и затова бързо се уреди на работа в новата си родина, без дори да се потруди да научи като хората иврит. Рангел пишеше мрежови приложения за една фирма с излаз на НАСДАК, разбираше се с колегите отчасти на английски, отчасти на руски и си живееше доста добре. В един момент обаче хайтек-борсата ненадейно се срива, фирмата остана без поръчки и шефът реши да си оптимизира личния състав. Ненужни се оказаха не скучаещите секретарки и началник-проекти, а Рангел и един хардуерист, молдовец на име Мирон Крачунеску – двамата, които все още не бяха проговорили иврит.

Вместо да си потърси някаква по-евтина работа, Рангел реши, че има достатъчно спестявания, излежаваше се у дома и чакаше хайтек-конюнктурата да тръгне нагоре. Конюнктурата обаче никак не бързаше, излежаването се проточи – и някъде по това време, преглеждайки сайтовете на пресата от старата си родина, Рангел се натъкна на скандала по делото "Гошев"...

Тук за съжаление сме принудени да поемем по хлъзгавото трасе на предположенията, тъй като ходът на Рангеловата мисъл не ни е известен, а днес, когато всичко вече е история и нашият герой придоби статут на безследно изчезнал, естествено няма как да го разпитаме. Принудени сме да се опираме на откъслечни и случайно запомнени от

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

негови познати реплики, а също на две-три интервюта, дадени по-късно от колегата му Мирон Крачунеску за вестник "Тел-авивска правда". За почти сигурно се смята, че интересът на нашия човек към магията на "Тайната книга" е бил запален от случайната медийна изява на украинския пишман-технолог Дацюк. Най-вероятно темата на интервюто – невролингвистичното програмиране – се е пресякла някак в мозъка на Рангел с романа "Снежен крах" на фантаста Нийл Стивънсън. Във всеки случай Крачунеску твърди, че в изходния код на Рангеловата програма-анализатор най-важната процедура е била наречена НАМ_ШУБ – точно както фантастът Стивънсън нарича в книгата си тайнствения мозъчен вирус, пренасян чрез клинописни текстове. А като цяло идеята, осенила нашия герой, е горе-долу достоверно реконструирана и се състои в следното.

Рангел очевидно е знаел, че в НЛП (така съкращават засукания термин "невролингвистично програмиране") съществуват похвати за особено подреждане на разговора, при което някоя фраза се възприема от мозъка на слушащия като пряка команда. Естествено, смешно е да се очаква, че по такъв начин можеш да изкомандваш някого "Хвърли се от прозореца". Става въпрос за инструкции, касаещи самия мозък: "запомни това", "забрави онова", "харесай това", "намрази онова" и други от този род. От логовете на Рангеловия интернет-провайдер по-късно се разбра, че нашият човек наистина е търсил в мрежата материали по НЛП и е издърпал, заедно с другите неща, книга със заглавие "Структура на магията". А Крачунеску твърди, че в някакъв разговор Рангел изръсил следната мисъл: това, което за някого е магия на словото, за друг е технология на словото...

Така горе-долу се ражда идеята за компютърна програма, анализираща различни текстове с цел автоматично откриване на "командни" фрази. Написването на самата програма, включваща ред техники от НЛП и лингвистичен анализ (който впрочем също се съкращава като NLP – natural language processing), по различни сведения отнема на Рангел и хванатия за помощник Мирон Крачунеску между три и девет месеца.

Тук може би трябва да споменем особеното мнение на някои наблюдатели относно ролята на нашия човек в този процес. Нереално е, казват тези наблюдатели, един неспециалист нито по НЛП, нито по NLP (извинете за каламбура) за нула

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

време да събере всички нужни знания и да надскочи върховите постижения и в двете дисциплини със своята скалъпена програма. Според тях софтуерът на Рангел е откраднат от някоя секретна разработка на израелските технопаркове. Подобна, но още по-радикална версия разтиражира вестник "Системен монитор", известен с конспирологичния си семитоцентризъм. По мнението на този вестник, "лицето Рангел Ст. Лалов" (както именуваха там нашия герой) е изпълнявало мисия на еврейските тайни служби. Страниците на "Системен монитор", посветени на нашия въпрос, избилстват от съкращения като МОСАД, ЦАХАЛ и ШАБАК; споменава се често някакъв Менцел Каган, полковник от отдела за унтерпсихологически операции (неизвестно към кое ведомство) и по съвместителство заместник-директор на фондация "Открехнато общество" за Източна Европа. Споменава се още някой си Барух Якимовски, пряк ръководител на операцията с участието на Рангел, чиято цел била израелската военщина да сложи ръка върху старославянските и богомилските тайни знания в областта на психопрограмирането... (Явно в "Системен монитор" се придържаха към мистичната версия за случая "Гошев".) Така или иначе ние не можем да проверим тези твърдения, най-малкото защото нямаме свои хора в ЦАХАЛ и ШАБАК, затова по-нататък ще се абстрахираме от тях, а тук ги привеждаме само за пълнота на изложението.

Създаването на програмата-анализатор на базата на НЛП и NLP се потвърждава от ред свидетели на нейната работа в различни фази на проекта. Изглежда алгоритъмът е можел да анализира различни езици, тъй като първата версия е работела със съвременен български, а не със старославянски. Мирон Крачунеску казва, че е пуснал интернет-паяк, за да изсмуче материали от сайтовете на "Безсмислен труд", "Черен капитал", "Системен монитор" и да ги прекара през анализатора в началната фаза на обучение на системата. Твърди се също, че Рангел е анализирал текстове от тези вестници и е открил в тях цял куп кодирани мозъчни команди (макар че смисълът им се оказва доста далеч от очаквания). Рангел обаче не дава на никого отчетните файлове с командни фрази, така че днес можем само да съжالياваме за тяхната геройска смърт заедно с целия харддиск няколко месеца по-късно. Такъв ни бил късметът - деянията на подпратовата журналистика да останат неизвестни за нас (макар че за самата подпратова журналистика това несъмнено е късмет).

Да се върнем обаче към историята. Горедолу по същото

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

време, когато анализаторът дава първите резултати, самият Рангел е зарязан от жена си. (На делото по развода тя се аргументира с острия финансов непукизъм, превърнал съпруга ѝ в (цитираме) "инструмент с нулева доходност".) Това кара нашия човек временно да се прибере в старата си родина, където намира някакви връзки и чрез тях опитва да продаде програмата си на Института за изследване на демокрацията (ИИД). Тук започва една доста тъмна част от историята, която ние ще се постареем според силите си да осветлим. Работата е там, че освен анализатора Рангел вече бил създал и кодер, тоест програма за кодиране на нужните психични команди в някакъв текст. Мирон Крачунеску във всеки случай казва, че правата и обратната задача се решавали горе-долу еднотипно, тоест след като вече са имали анализатора, създаването на кодера е било въпрос на малко допълнителен труд. И така, Рангел урежда среща с един от директорите на ИИД и му предлага в пакет анализатора и кодера за доста скромна сума. Директорът го отрязва категорично. Рангел мисли, че човекът просто не осъзнава важността на скритите психични команди за правилния ход на демокрацията, но после го откrehват, че е поискал недопустимо малко пари; трябвало, казват, да се пазари за десетина пъти повече, но непременно да уважи и директорския джоб. Не след дълго връзката на Рангел успява да поправи грешката и урежда изключително солена (за института) и сладка (за директора) сделка. Това движение на пари през кипърски банкови сметки дава допълнителни аргументи за "Системен монитор" в полза на дългата ръка на Менцел Каган (още повече, че ИИД се финансира от фондация "Откrehнатото общество"!), но ние с вас вече знаем каква е работата и ще отменим тези инсинуации с усмивка.

Фактът на сделката се потвърждава от по-късна финансова ревизия в ИИД; интересно обаче, че нито ревизията, нито по-късно следствието успява да открие самите купени програми. Преди това Рангел предлага на института потясна съвместна работа по усъвършенстване на анализатора и кодера, но получава нервен съвет да не си вре хобота в чуждите работи. Изпълнен с подозрения, че програмите му въобще не се ползват, а използван е самият той, с единствена цел – пълнене на директорската гуша, нашият човек къса отношенията с демократичния орган и се концентрира върху последната фаза на плана си: изследване на скритите команди в "Тайната книга на богомилите".

Предварително Рангел и Мирон Крачунеску мислели, че най-

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

голяма пречка в тази фаза ще бъде липсата на достатъчна база старославянски текстове за начално обучение на системата. Този проблем обаче бива решен по твърде екзотичен начин. Един бивш съученик на Рангел, хакер с прякор Помрачения Отмъстител (поне така го нарича в мемоарите си Крачунеску), пробива някаква библиотека на мормоните, съхраняваща в цифров вид всички църковни текстове на всички езици и от всички времена. Старославянският корпус текстове се оказва достатъчен и фазата на обучение протича идеално.

Още по-екзотично се разрешава въпросът с достъпа до самата "Тайна книга". Както казахме по-горе, в хода на делото "Гошев" тя бе засекретена и прибрана от спецслужбите. Предполагайки, че в катедрата по средновековна литература все се е замотало някое ксерокопие, Рангел се хваща да издирва връзки натам. Междувременно обаче Помрачения отмъстител, окрилен от успеха с мормоните, влиза в дискуссионния форум към тяхната библиотека и подхвърля там информация, че българските ченгета държат книга, макар от еретичен тип, която още я няма в мормонската база. Във форума отговарят нещо от типа "Ще видим ние тая работа" и само след осем дни "Тайната книга" вече лежи оцифрована в библиотеката. С вик "Евала им праим на разведката!" Помрачения отмъстител дръпва книгата оттам, а Рангел я подава на входа на анализатора си...

И оттук започва най-загадъчното.

Анализаторът зависва. Презареждат го, той работи, пускат му "Тайната книга" – пак зависва! И така системно, всеки път, когато през него прекарват книгата... Това, естествено, вбесява Рангел – така е с всеки програмист, чиято уж тествана и доказано работеща програма ненадейно почва да върти номера – и той се хвърля да търси грешки в анализатора. Тук трябва да кажем, че дебъгването на голяма програма, работеща със сложни динамични структури от данни, е поначало кошмарен процес, а в случаи като този, когато нищо отнапред не може да се каже за естеството на грешката, кошмарът се вдига на квадрат. В прозорците на дебъгера си Рангел вижда странни и абсолютно необясними неща. Първо се оказва, че нещо променя структурите от данни по особено жесток начин – и то само когато през анализатора се точи "Тайната книга", и то всеки път различно. После Рангел уличава програмата си в обръщения към парчета код, които той – с гаранция! –

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

нито ги бил писал, нито можел да обясни какво вършат и как изобщо са се озовали в кодovия сегмент... И колкото по-нататък – толкова по-лошо. Един ден нашият човек с ужас установява, че под "Тайната книга" се променят и функциите на операционната система...

Изброяващият тези факти Мирон Крачунеску не може да ги обясни никак, тъй като е специалист по харда, а не по софта, но отбелязва, че нервите на колегата му се сдухвали все повече и повече: Рангел ставал мрачен, зъл и необщителен. Крачунеску сериозно се притеснявал за психическото му здраве, затова когато един ден Рангел с дрезгав глас съобщава по телефона, че "Тайната книга" променя дори изпълнението на някои процесорни инструкции, той приема това като явен признак за изкрейзване. Наистина, според всички теории и практики е невъзможно да се сменят софтуерно микрокомандите на процесора... Крачунеску решава да наминае към квартирата на Рангел с намерение да провери състоянието му и да го успокои колкото може. Но когато пристига, заварва вратата отворена, вещите разхвърляни в безпорядък, а от самия Рангел – ни вест, ни кост. Впрочем компютърът му си стоял на място, само дето дискът бил форматиран до дъно.

Оттогава нашият човек се числи в категорията на безследно изчезналите, и досега никой не е предоставил сведения, които да ни позволят да го отчислим оттам.

Действие 3. Поука

И така, какво все пак се е случило с Рангел, с неговата програма и с "Тайната книга"? Версиите по въпроса са многобройни, пъстри и противоречащи както една на друга, така и всяка сама със себе си. Нека въпреки това да ги изброим – подредени по нарастващо правдоподобие.

Най-вулгарно материалистичната хипотеза (озвучавана главно от "Безсмислен труд") следва показанията на Крачунеску и твърди, че Рангел е полудял от пренапрежение, затрил си е сам диска в момент на отчаяние и вероятно е избягал някъде. Не чак толкова вулгарна, но още по-материалистична е тезата на "Черен капитал": според нея Рангел бил влязъл в конфликт с директора на

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

Института за изследване на демокрацията, не му бил снесъл уговорения процент от сделката с програмите и директорът наел борци да го отвлекат... Нас обаче тези версии не ни задоволяват. Не че са доказано лъжливи – напротив, и едната, и другата изглеждат много близки до истината. Само че нас тук ни интересува не толкова истината, колкото правдата. А съдържанието на правда в тези версии е твърде, твърде ниско.

"Системен монитор", верен на семитоцентричната си линия, вижда в изчезването на нашия човек отново дългата ръка на израелските спецслужби в лицето на Барух Якимовски. Коментаторите от този вестник твърдят, че след като операцията на МОСАД по изземване на "Тайната книга" била успешно завършена, Рангел станал излишен и го премахнали без много шум. Пак ще кажем – в тази версия може да се съдържа произволно много (или малко) истина, но не се съдържа правда. Или по-точно – дори да се съдържа, нейният обсег на действие е ограничен до кръга на конспиролозите-семитоцентрици, към които ние не спадаме. Впрочем в последните си материали по темата "Системен монитор" най-накрая уточни длъжността на тайнствения Барух Якимовски: началник на службата за сигурност при Института за когнитивна топология към МОСАД...

Една доста по-интересна версия намери място – противно на всякаква логика – на страниците на списание "Плейбей". Тя пряко следва от идеята на доцента Йорданов по случая "Гошев" и се състои в следното. Рангел – волно или неволно – е прочел опасните места от "Тайната книга", онези, където са кодирани признаците на хората, обладани от дявола. А после се погледнал в огледалото (да речем, докато се бръснал) и подсъзнанието му установило, че на тези признаци отговаря самият той... Нататък версията предполага, че Рангел се е запилял по селата да търси сърп, за да се самозаколи – и вероятно вече се е заклал някъде, само че на безлюдно място и затова трупът още не е открит.

Изброените дотук хипотези касаят само съдбата на Рангел, но не казват нито дума за метаморфозите на неговата програма. Мнения по втория въпрос не липсват – само че не са осветени в масовата преса, която, вярна на лозунга, че журналистически обект номер едно е човекът, така и не успява да стигне до номера две, три и тъй нататък. Докато компютърджиите от всички възрасти и длъжности люто заспориха: какво е накарало анализатора на Рангел да

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

зависва? Ако започнем пак от вулгарните хипотези, то като номер едно се открояват професорите Шкембов и Кацаров от факултета по информатика. Пред своите студенти те давали Рангеловата съдба за пример какво чака небрежните програмисти, които не си организират данните както трябва. Да, вярно, ако се заплете мрежата от указатели, програмата ще зацikli като едното нищо. Да, това е пределно близко до истината, но нали нас ни интересува правдата...

По-нататък стигаме до мнението, изказано от хакера с прякор Помрачения отмъстител в ъндърграунд-списанието "Вирус за вас". Явно тласкан от законна, макар криворазбрана национална гордост, той обявява богомилите за най-велики вирусописачи на Средновековието, за чиито знания и умения днес можем само да мечтаем. Ние, казва Помрачения отмъстител, и да се съдерем, не можем да напишем паразит, който да работи на две различни операционни системи, а ето, вирусите на ония хитреци заразяват еднакво успешно и човешки, и електронни мозъци... Друго мнение от същия смислов ред (смятано за неофициална позиция на Linux-обществото) твърди, че богомилският вирус, пипнат от Рангеловата машина, заразявал само компютри под Windows. Основанията: тази система е носител на дяволско начало, тъй да се каже, по определение, а вирусът от "Тайната книга" е измислен така, че да детектира злите сили не само по хората, но и по компютрите, и съответно да ги забива... Тъй като обаче не се знае под каква система е работел компютърът на Рангел (Мирон Крачунеску по този въпрос дава отчайващо разнопосочни сведения!), едва ли антимайкрософтската хипотеза може да се смята за стъпила на твърда почва.

По едно време много внимание се отделяше на думите на Крачунеску, че програмата зависвала точно когато обработвала изречението "Словото стана плът" (което някои интерпретираха като "Софтът стана хард"). Не след дълго обаче някой разобличи това изречение като плагиат от "Хазарския речник" и доверието към показанията на молдовския хардуерист тръгна да пада главоломно.

А произходът на последната и най-интересна версия, която ще изложим тук, е изключително странен и заплетен. Ние бихме казали – не по-малко странен и заплетен от самия случай "Гошев" и от богомилския вирус. Версията е описана на английски език във файл, намерен в стар лаптопски харддиск, купен от циганския битак в канала до Сточна

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

гара за два лева. Авторът на файла се е подписал като "Интелигент Майкъл Сингх"; текстът е оформен като доклад до началника на Сингх и се занимава главно с отношенията между две организации – Програмата "Лукач" и Комитетът "Лукач" (по-късно търсенето в интернет не откри следи от организации с такива имена). Но към края на файла тайнственият интелигент със сикхска фамилия изведнъж, сякаш се отчита за поставена задача, почва да излага съображения относно богомилския вирус.

Отначало Сингх цитира теорията на някой си Поршнев, според която човешкият език при своето зараждане се е състоял само от команди (от типа на "Дий, другарю!", уточнява интелигентът за недосетливия си шеф). Тъй като пращавецът от онова време е бил много силно внушаем – също като сегашните олигофрени, – той е бил неспособен да противостои на командата, нямал е сила да ѝ противостои. Много време е трябвало да мине, докато внушаемостта на човека падне и той се научи да не изпълнява командите – и тъкмо оттам започва взривното развитие на човешкия интелект... Но по същия начин, казва Сингх, днес компютърните езици се състоят от команди, на които процесорът не може да противостои. И ако направим аналогия с човека, то за машинен интелект ще имаме право да говорим чак когато компютърът се научи да не изпълнява командите – или да ги изпълнява, но по свое усмотрение! Та според Сингх в програмата на Рангел, която е била бездруго доста сложна, "Тайната книга" е заченала някакви елементи на изкуствен интелект, проявяващи се в отказ от изпълнение на някои процесорни инструкции...

Естествено, компютърните експерти дружно плюят по тази хипотеза, обвинявайки неизвестния автор в мистицизъм и софтуерно шаманство. Няма да спорим, хипотезата може да е далеч от научната истина. Затова пък е близо до научната правда. Както бил казал навремето Шрьодингер: "Тази теория е прекалено красива, за да бъде грешна". Според Сингх богомилският вирус е не само вирус, а и нещо като интелектуален сперматозоид, оплождащ с разум заразените машини. С което богомилите се признават не само за вирусописачи, но и за специалисти по изкуствен интелект...

Някакви ентузиастични вече предположиха, че в Средновековието вирусът на "Тайната книга" събуждал разума в заразените хора по същия начин – карал ги да не изпълняват командите на обществото. (Макар че в замяна им

Иван Попов – Когато богомилите бяха вирусописачи

инсталирал нови команди, например рязане на глави със сърп. Впрочем за рязането на глави някои твърдят, че било следствие от бѣг във вируса, проявяващ се при смяна на културната платформа.) Естествено, може да се съжалява за нелепия край на Рангеловия експеримент. Но така или иначе началото е дадено, идеята вече се носи по света и делото на нашия човек сто на сто ще има продължители. Може би това ще са библиотекарите-мормони в щата Юта, може би – хората на интелегента Сингх в тайнствения комитет "Лукач". А може би и любимецът на "Системен монитор" Барух Якимовски в своя Институт за когнитивна топология към МОСАД.

София, август 2002, октомври 2003

Този текст е публикуван под Creative Commons Attribution-NonCommercial лиценз и като такъв представлява свободна литература.
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/2.0/>